

การจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด ฮีตัน

กิงกาญจน์ อยู่เกตุ¹ ปิยะนุช เงินคล้าย² สมาน งามสนิท³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเครือข่าย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่าย และเสนอรูปแบบการจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด ฮีตัน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน และตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ผลการวิจัย พบว่า (1) รูปแบบการจัดการเครือข่าย ประกอบด้วย กลไกการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทางการท่องเที่ยว บทบาทและการมีส่วนร่วม การสร้างองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่าย คือ ภาครัฐได้มีการเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนจังหวัด รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดำเนินการบูรณาการร่วมกันในการสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยว และ (3) รูปแบบการจัดการเครือข่ายเริ่มจากความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวรวมทั้ง 5 จังหวัด เป็นเขตพื้นที่เดียวกันทั้งหมด การประสานความร่วมมือ มีองค์ความรู้ การจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน มีผู้ปฏิบัติงานในแต่ละจังหวัด มีกฎหมายหรือระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของทางราชการมารองรับ การบริหารงานภายในเครือข่ายจะต้องมีการรายงาน การประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงการกำหนดการใช้งบประมาณ การตรวจสอบและการประเมินผล การกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วน

คำสำคัญ: การจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

กิงกาญจน์ อยู่เกตุ, ปิยะนุช เงินคล้าย และสมาน งามสนิท. (2567). การจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด ฮีตัน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 14(2), 426-438.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: gings4s@gmail.com

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Tourism Network Management in Lan Na Civilization Tourism Development Zone for Sustainable Tourism Under the Study Framework of David Easton's Systems Theory in Political Science

Kingkarn Yuket¹ Piyanush Ngernklay² Samarn Ngamsanit³

Abstract

This research article aims to study the tourism network management, the factors affecting the building of networks, and a tourism network management model under the study framework of David Easton's systems theory in political science. By mixed-methods research, the interview technique was conducted with twenty key informants. The sample population consisted of 400 subjects.

Findings are as follows: (1) Tourism network management consisted of the following mechanisms coordinating cooperation with tourism networks, roles and participation, knowledge creation, knowledge sharing, public relations, and the building of internal and external networks. (2) The factors affecting the building of networks showed public sector connected tourism activities with nearby provinces and neighboring countries along the provincial borders as well as responsible agencies. And (3) The tourism network management model This begins with a necessity to have a tourism network of five provinces which are in the same zone (assimilation) with networking, knowledge. The organization must be systematically established with the planning. Staff are to be in each province. The government's laws and regulations must be complied with. The authority is for the administration within the network. Public relations must be used with appropriate technology. The budget must be determined with inspection and evaluation. Empowerment must be allocated to all sectors.

Keywords: Tourism Network Management; Cultural Tourism; Sustainable Development Tourism

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Yuket, K., Ngernklay, P., & Ngamsanit, S. (2024). Tourism network management in Lan Na Civilization Tourism Development Zone for sustainable tourism under the study framework of David Easton's systems theory in political science. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 14(2), 426-438.

¹ Doctor of Philosophy Program in Political Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Hau Mark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Corresponding Author Email: gingg4s@gmail.com

² Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

³ Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ นำมาซึ่งการไหลเวียนเงินตราจากต่างประเทศ การสร้างงาน การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคม รวมไปถึงการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาและครอบคลุมจุดหมายปลายทางใหม่ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมุ่งเน้นให้ประเทศมีความสามารถในการแข่งขัน เกิดการกระตุ้นและขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยการนำทุนทางวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญามาสร้างมูลค่าเพิ่มแก่การท่องเที่ยว เน้นคุณค่าและความยั่งยืนของการท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว รักษาจุดเด่นของประเทศในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย สร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ แหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ เมืองมรดกโลก โบราณสถาน เมืองเก่า ย่านการค้า วิถีชีวิต ลุ่มน้ำ สินค้าชุมชน อาหารไทย และแพทย์แผนไทย เพื่อนำมาสร้างสรรค์คุณค่า และมูลค่าผ่านองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนา และการบริการรูปแบบใหม่ๆ

การท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานภาครัฐของไทยจึงมีกระบวนการของนโยบายตั้งแต่การกำหนดความต้องการ การกำหนดนโยบาย การนำไปปฏิบัติ ไปจนถึงผลตอบรับที่มีต่อสังคม รวมถึงการจัดการ และการบริหารการท่องเที่ยวของประเทศให้เป็นไปอย่างมีระบบ สอดรับและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงใช้ตัวแบบของ Easton (1971) มา

ประยุกต์ใช้ในการจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา

ประเทศไทยมีมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible cultural heritage) และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) ดังเช่นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็น Soft Power อันทรงคุณค่า ครอบคลุมทรัพยากรการท่องเที่ยว 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา ทำให้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ากังวลว่าผลจากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นนำไปสู่ปัญหาในพื้นที่ ดังนี้ (1) ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเป็นเมืองท่องเที่ยว (2) ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (3) ปัญหาการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวไม่เชื่อมโยงนอกพื้นที่ (4) ปัญหาด้านความปลอดภัยและสุขลักษณะ (5) ปัญหาด้านระบบสารสนเทศ

จากปัญหาข้างต้น จำเป็นที่จะต้องหาแนวทางในการจัดการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงช่วยพัฒนาด้านเศรษฐกิจความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้เข้มแข็ง บางชุมชนต้องรอคอยความช่วยเหลือจากภาครัฐ บางครั้งอาจมีข้อจำกัดในการสนับสนุน การแก้ปัญหาผ่านระบบราชการที่ควบคุมและสั่งการตามสายการบังคับบัญชา (hierarchical control) อาจไม่สามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างทันที่ ดังนั้นจึงแก้ปัญหาด้วย การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ที่มีการทำงานในลักษณะเครือข่าย (network) ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากระทรวงการท่องเที่ยว พ.ศ. 2556-2561 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาท โครงสร้าง และกระบวนการทำงานขององค์กรภาครัฐให้สามารถเชื่อมโยง การทำงานและทรัพยากร

ต่างๆ ของหน่วยงาน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการเครือข่ายทางการทำงานในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด ฮีตัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด ฮีตัน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเครือข่ายทางการทำงานในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด ฮีตัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มอารยธรรมล้านนา จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน และพะเยา
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาการจัดการเครือข่ายทางการทำงานในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด ฮีตัน
3. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มอารยธรรมล้านนา 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน และพะเยา

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเป็นกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมนั้นต้องประกอบด้วยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้กิจกรรมนั้นๆ บรรลุเป้าประสงค์ที่หน่วยงานตั้งไว้ ทั้งนี้ ต้องมีผู้ทำหน้าที่เป็นคนสั่งการหรือตัดสินใจที่เรียกว่าผู้นำ และมีคนปฏิบัติ ซึ่งคือผู้ตามหรือแนวร่วมที่สำคัญ ผู้ที่ทำหน้าที่สั่งการต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสั่งเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน Gulick and Urwick (1937) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานไว้ 7 ด้าน คือ POSDCoRB ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (1) การวางแผน (Planning--P) คือ การจัดทำโครงการทำงานก่อนการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบ ไม่สับสน ตรงตามเป้าหมาย ด้วยวิธีการทำงานอันแน่นอน ในเวลาอันแน่นอน และมีการประเมินผลทุกระยะตามแผน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโดยทันที (2) การจัดองค์การ (Organization--O) คือ การจัดหน่วยงานให้มีระเบียบ มีแผนผังตำแหน่งงานและหน้าที่การงานประจำบุคคลแน่นอน มีสายการบังคับบัญชาและการติดต่องานชัดเจน ตลอดจนขอบเขตของอำนาจงานต่างๆ (3) การบริหารบุคคล (Staffing--S) คือ การแสวงหา คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้งอบรมพัฒนา บำรุงขวัญ พิจารณาความดีความชอบ โทษ โอน ย้าย จนกระทั่งถึงการให้พ้นจากงาน (4) การอำนวยการ (Directing--D) คือ การควบคุม นิเทศ ดูแลงาน โดยการตัดสินใจต่างๆ ตามความเหมาะสม (5) การประสานงาน (Coordinating--Co) คือ การติดต่อสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจโดยทั่วกันทุกหน่วยงานและทุกคน เพื่อมิให้มีการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน ตลอดจนการสร้างไมตรีสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน (6) การรายงาน (Reporting--R) คือ การรายงานสั่งปฏิบัติงานเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อให้ทราบผลการปฏิบัติ

เป็นระยะ พร้อมด้วยข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงงาน เพื่อช่วยให้บังคับบัญชาตัดสินใจสั่งการได้ถูกต้อง ทันท่วงที ตลอดจนการบันทึกเก็บหลักฐานการปฏิบัติงานทุกระยะ และ (7) การงบประมาณ (Budgeting--B) คือ การจัดรายรับรายจ่าย กำหนดยอดเงินที่ต้องจ่ายเป็นระยะหรือเป็นโครงการ ตามลักษณะงานและจัดทำงบประมาณการเงินล่วงหน้าต่างๆ

แนวคิดเชิงระบบ

Easton (1971) ให้ทัศนะว่าองค์กรเป็นระบบเปิด ที่ทำงานสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ระบบย่อยต่างๆ จะต้องทำงานสัมพันธ์กัน โดยเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานขององค์กรจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กร ซึ่งวิธีการเชิงระบบเป็นกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานในองค์การประเภทต่างๆ โดยที่พิจารณาการบริหารในลักษณะองค์รวมที่มีเป้าหมายกระบวนการ ระบบย่อย และองค์ประกอบต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนข่าวสาร เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการบริหาร ประโยชน์จากการใช้วิธีการเชิงระบบ คือ วิธีการนี้จะเป็นการประกันว่าการดำเนินงานจะดำเนินต่อไปตามขั้นตอนที่วางไว้ โดยช่วยให้การทำงานตามระบบบรรลุตามเป้าหมาย โดยใช้เวลา งบประมาณ และบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด ทฤษฎีระบบประกอบด้วย 4 ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน คือ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการแปรสภาพในการจัดการ (transformation process) ผลผลิต (product) และการป้อนกลับ (feedback)

แนวคิดการจัดการเครือข่าย

เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของกลุ่มบุคคล

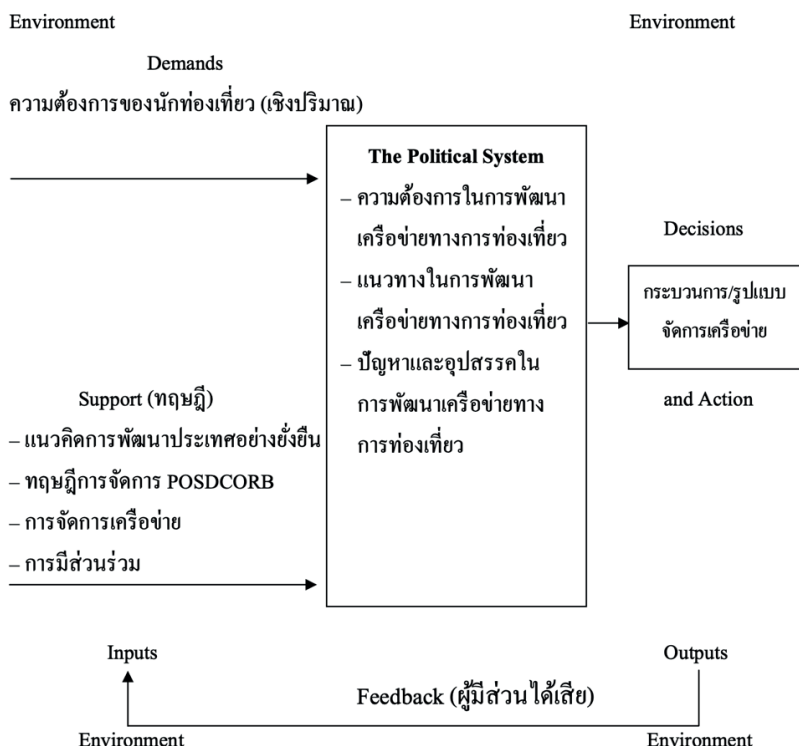
องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลังร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้ (Chareonwongsak, 2000) การรับรู้มุมมองด้วยกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และมีความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงร่วมกัน และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

หลักการการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Telfer and Sharpley (2008) ได้ให้หลักการการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า ควรมีการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวภายในขอบเขตด้านสิ่งแวดล้อมและคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสมในระยะยาว การวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวควรบูรณาการเข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะควรพัฒนาการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ และวิธีการเชื่อมโยงทรัพยากรที่มีอยู่และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวควรสนับสนุนควรสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ ชุมชนในท้องถิ่นควรได้รับการสนับสนุนและคาดหวังให้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและควบคุมการท่องเที่ยวโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและภาคอุตสาหกรรม องค์กรและบุคคลทุกคนควรเคารพวัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างทางการเมืองในพื้นที่ปลายทาง ผู้มีส่วนได้เสีย

ทั้งหมดควรได้รับการศึกษาเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมากขึ้น รวมถึงการฝึกอบรมพนักงานและสร้างความตระหนักรู้ผ่านการศึกษาศาและตลาดการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบควรดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอนของการพัฒนาการท่องเที่ยวและดำเนินการเพื่อติดตามผลกระทบ แก่ไข

ปัญหา เพื่อให้คนในท้องถิ่นตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและใช้ประโยชน์จากโอกาส และหน่วยงาน องค์กรธุรกิจ และบุคคลทั้งหมดควรร่วมมือกันเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกคนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมวิธี (mixed methods research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้ทฤษฎีระบบของ เดวิด อีสตัน มาอธิบายสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การกำหนดนโยบาย

2. ประชากรและตัวอย่าง

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมในกลุ่มอารยธรรมล้านนา 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน และพะเยา คำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรคำนวณขนาดตามวิธีของ Yamane (1973) ได้ตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน

5 คน ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 5 คน ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มอารยธรรม จำนวน 5 คน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นำแบบสอบถามไปทดลองกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.821

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติ ดังนี้ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าความโด่ง (Kurtosis) และค่าความเบ้ (Skewness) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายที่กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการพรรณนา (descriptive) ข้อมูลสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) เริ่มจากการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แล้วจึงใช้การจับคู่ข้อมูลเข้ากับทฤษฎี

(pattern matching) และนำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์แล้วสรุปเป็นผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. การจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด อีสตัน มาอธิบายระบบในฐานะสิ่งมีชีวิต โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมือง จึงนำไปสู่การกำหนดนโยบายต่างๆ พบว่าเป็นการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้อธิบายไว้ในคู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม และจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทางของวันหยุดของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) กลไกประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทางการท่องเที่ยว เป็นการเชื่อมประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมท่องเที่ยวกลุ่มล้านนา จะมีการดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ (2) บทบาทและการมีส่วนร่วม โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสงค์ มาเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่าย แต่ละจังหวัดในชุมชนจะมีท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม ที่เป็นวัฒนธรรม เป็นเครือข่ายอื่นร่วมด้วย (3) การสร้างองค์ความรู้ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนตระหนัก และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และการมีส่วนร่วมกันชุมชนในท้องถิ่น กับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการทำวิจัยแบบต่อเนื่องกับแหล่งอารยธรรมล้านนาในจังหวัด

เพื่อได้ความคิดเห็น และความรู้จากภูมิปัญญาเพิ่มเติม มองค้ความรู้เดิม ทำให้เกิดความรู้ใหม่ (5) การประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนแหล่งอารยธรรมล้านนาให้ทุกคนหันมาอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และ (6) การสร้างเครือข่ายภายในและภายนอก ควรมีการจัดให้มีการอบรม หรือสัมมนาให้ความรู้กลุ่มแกนนำทั้งภายในและภายนอก ในภาครัฐ และเอกชน เพื่อจะเป็นต้นทางในการแพร่กระจายความรู้ และอนุรักษ์แบบยั่งยืน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด อีสตัน มาอธิบายระบบในฐานะสิ่งมีชีวิต โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมือง จึงนำไปสู่การกำหนดนโยบาย พบว่า (1) ความต้องการในการพัฒนาเครือข่ายทางการท่องเที่ยว ภาครัฐได้มีการเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยว กับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนจังหวัดและหน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้อง ดำเนินการบูรณาการร่วมกันในการสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 โดยสร้างกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และดำเนินการส่งเสริมด้านการตลาดที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าและภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว รวมทั้งการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนเป็นเครือข่ายทางการท่องเที่ยว (2) แนวทางในการพัฒนาเครือข่ายทางการท่องเที่ยว คือ การส่งเสริมของภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับอารยธรรมล้านนาให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมของภาคเอกชน หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านที่พัก ผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการเกี่ยวกับร้านอาหารและการจำหน่ายของที่ระลึกต้องมีการเข้าไปมี

บทบาทเข้าไปร่วมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเครือข่าย (3) มีการดำเนินการแบ่งภารกิจให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดการดำเนินการที่ไม่ซ้ำซ้อนอันเกิดการเป็นอุปสรรคในการพัฒนา (4) มีบุคลากรที่มีความสามารถและรอบรู้ด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และ (5) ได้รับการสนับสนุนความร่วมมือทุกภาคส่วน ภาครัฐ และภาคเอกชน ชุมชนโดยเฉพาะ ภาครัฐ สามารถจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการได้

3. รูปแบบการจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด อีสตัน มาอธิบายระบบในฐานะสิ่งมีชีวิต โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมือง จึงนำไปสู่การกำหนดนโยบายต่าง พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมจากการประมวลข้อมูลที่ได้ศึกษามาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สามารถสร้างสรรค์รูปแบบ (model) ซึ่งประกอบด้วย LANNASPORTBED หมายถึง L = Law/Regulation, A = Assimilation, N = Networking, N = Knowledge, N = Now, A = Authority, S = Staff/Committee, P = Planning/Participation/Power/Politics, O = Organizing/Organization, R = Report/Public Relations to Innors and Outsiders, T = Technology, B = Budget/Feedback, E = Empowerment, D = Distribution of Income

ดังนั้น สรุปได้ว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด อีสตัน พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 จำนวน

นักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง ผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (CO-VID19) ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-35 ปี สถานภาพโสด จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปเป็นการท่องเที่ยวแบบ New Normal ให้ความสำคัญกับสุขอนามัย เนื่องจากเป็นช่วง การแพร่ระบาดของโรค แต่อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวยังต้องการความพึงพอใจ (satisfied) ความปลอดภัย (safety) และสุขอนามัย (sanitation) การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะลดลง เน้นการเดินทางด้วยตนเองโดยรถยนต์ และท่องเที่ยวระยะใกล้ ไม่มีการวางแผนมากนัก จะเข้าพักในรูปแบบวอล์กอิน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครั้งต่ำและระยะเวลาพำนักระยะสั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวยังไม่สามารถสร้างมูลค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่มีความหลากหลายของการให้บริการ ตลอดจนขาดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีอัตลักษณ์ ประกอบกับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวยังไม่มีความเหมาะสมระดับสากล รวมถึงรูปแบบความเชื่อมโยงของกิจกรรมการท่องเที่ยวยังมีน้อย ซึ่งเป้าหมายของแหล่งท่องเที่ยวต้องการให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น อยู่นานวันขึ้น ให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายมากขึ้น

การอภิปรายผล

การจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา คือ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม และจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทางของวันหยุดของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Choochat (2003) พบว่า สิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นองค์ประกอบและปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมของชุมชนในแหล่ง

ท่องเที่ยวซึ่งสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเช่น แผ่นดินน้ำพืชสัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถานต่างๆ สิ่งก่อสร้างอาคารต่างๆ ที่พักอาศัย

กลไกประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทางการท่องเที่ยว พบว่า เป็นการเชื่อมประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมท่องเที่ยวกลุ่มล้านนายังไม่มีการสร้างเครือข่ายกลุ่มอารยธรรมล้านนาที่เป็นรูปเป็นร่าง จะมีการดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ สอดคล้องกับ Inrin (2016) พบว่า รูปแบบเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมีจุดร่วมในการเชื่อมประสานความร่วมมือการทำงานผ่านกิจกรรมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและที่พัก กิจกรรมการส่งต่อนักท่องเที่ยวและกิจกรรมสนับสนุนทุนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งมีการก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวรุ่งชิงโดยมีตัวแทนจากเครือข่ายทั้ง 4 เครือข่ายมาเชื่อมประสานความร่วมมือเพื่อเกื้อกูลกัน ให้การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวดีขึ้นและการหนุนเสริมจากหน่วยงานภายนอกโดยองค์การบริหารส่วนตำบลรุ่งชิงจะเป็นเจ้าภาพหลักในการประสานการดำเนินการการจัดประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานและการประสานงานความร่วมมือไปยังแต่ละเครือข่ายเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น การขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อหาแนวทางกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

การสร้างองค์ความรู้ พบว่าควรมีแนวทางในการนำปัจจัยต่างๆ มาพัฒนาการสร้างเครือข่ายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ และเห็นความสำคัญของการเป็นเครือข่ายในการพัฒนาร่วมกันกับทุกภาคส่วน สอดคล้องกับ

Chaipiboon (2008) พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีองค์ประกอบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน คือด้านดึงดูดใจ และการเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวก แต่มีจุดอ่อน สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการ การปรับปรุงและสร้างให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ตัวอย่างในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนในระดับมาก

บทบาทและการมีส่วนร่วม พบว่า ควรมีแนวทางในการที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมเรื่องของวัฒนธรรมล้านนาจะไปเชื่อมต่อกันได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาหาร การกิน เรื่องของการใช้ชีวิต เรื่องของศิลปะ เรื่องของดนตรี สามารถเชื่อมต่อไปได้หลายหลายช่องทาง ไม่ควรจะจบแค่ทำในจังหวัดเดียวมันสามารถจะเชื่อมไปอีกจังหวัดหนึ่งได้ สอดคล้องกับ Nopparat (2008) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีส่วนร่วมในการเขียนและการจัดทำกิจกรรมต่างๆ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ควรมีการจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้กลุ่มแกนนำในเครือข่ายเขตการพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาที่มีทั้งกลุ่มภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจ และนำไปประชาสัมพันธ์ หรือสร้างกิจกรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจุบันทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนามีมากเพียงพอ แต่ยังขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี หน่วยงานมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยแนะนำการท่องเที่ยวในกลุ่มอารยธรรมล้านนา สอดคล้องกับ Chamnanpon, Boonkoun, and Sunggrasa (2016) พบว่า ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาดท่องเที่ยวแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และควรสร้างช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อหลายช่องทาง

การประชาสัมพันธ์ พบว่า กิจกรรมหลักที่เป็นเชิงการอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้สืบทอดคนรุ่นต่อไป กิจกรรมนี้รวมถึงประเพณี ที่หลากหลาย อาหารพื้นบ้าน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาควรมีกิจกรรม Rally ต่างๆ โดยมีโบรชัวร์เหมือนไปสวนสนุก หรือสวนสัตว์ สอดคล้องกับ Phiriyasuvat, Cokpo, Prohta, and Wanna (2017) พบว่า พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสื่อออนไลน์เป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เข้าถึงนักท่องเที่ยวในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ เช่น ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การจองตั๋วเครื่องบิน จองตั๋วรถโดยสาร การจองที่พัก บริการรถเช่า โดยสามารถชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที มีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และง่ายสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสื่อทางทีวี และภาพยนตร์ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การสร้างเครือข่ายภายในและภายนอก พบว่า ควรมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายในเขตการพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาโดยการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Timur (2012) ได้วิเคราะห์ถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวในเมือง ภายใต้มุมมองด้านเครือข่าย โดยแนวคิดที่จะต้องนำมาวิเคราะห์เครือข่ายดังกล่าว นั้น ต้องมีความสัมพันธ์กันในองค์ประกอบของความสัมพันธ์ที่เป็นโครงสร้าง และไม่เป็นโครงสร้าง ซึ่งต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับและการปรับปรุงการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนที่มาเที่ยว ตลอดจนผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับ

Phrakhrusirisutanuyut, Chaiwoot, Tapuling, and Penwiang (2017) พบว่า เครือข่ายการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา โดยวัดต่างๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะทางประวัติศาสตร์ มีศาสนวัตถุที่โดดเด่น มีสถาปัตยกรรมที่แตกต่าง จากวัดโดยทั่วไป และมียุทธศาสตร์ที่ดี วัดมีเครือข่ายภายใน คือ ประชาชนในชุมชน หน่วยงานราชการที่อยู่ใกล้วัด มีเครือข่ายภายนอก คือ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานการท่องเที่ยวประจำจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสถาบันสอนภาษา องค์การอิสระ และประชาชนทั่วไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด อีสตัน พบว่า (1) ความต้องการในการพัฒนาเครือข่ายทางการท่องเที่ยว ภาครัฐได้มีการเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน สอดคล้องกับ Suwanvong and Kreoksakul (2016) พบว่า การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวจะต้องมีกระบวนการเดิม กิจกรรมลงไปในพื้นที่ชุมชน ขั้นตอนลงสนาม พี่เลี้ยงเชื่อมโยงประสาน และการค้นหาข้อจำกัด และประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้นั้น จะเป็นด้านเครือข่ายความรู้ โดยเฉพาะมิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับปัญญาซึ่งผ่าน ระยะเวลาพุ่มพักภายในท้องถิ่นมาแล้ว และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้โดยตรง และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนผ่านการเสนอข้อมูลชุมชนต่อที่สาธารณะ โดยกลไกดังกล่าวเกิดขึ้นโดยหลายหน่วยงาน และพบว่าภายในชุมชนมีการไหล (flow) ของเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐาน และ (2) แนวทางในการพัฒนาเครือข่ายทางการท่องเที่ยว คือ การส่งเสริมของภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่

การท่องเที่ยวในแต่ละหัววัด กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับอารยธรรมล้านนาให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Sinsanoh (2013) ได้อธิบายหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (supporting local economy) จะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้นเป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น

รูปแบบการจัดการเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้กรอบการศึกษารัฐศาสตร์เชิงระบบของเดวิด อีสตัน คือ LANNASPORTBED ซึ่งประกอบด้วย การคิดในภาพรวมให้เป็นพื้นที่เดียวกัน มีการปฏิบัติงานเชิงเครือข่าย มีเป้าหมายเดียวกันและต้องปฏิบัติทันที มีการใช้องค์ความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ Taladsub (2023) พบว่า รูปแบบการบริหารงานตามยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่พิเศษมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของส่วนราชการในระดับต่างๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา มีองค์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกัน และมีผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้างภาพพจน์ ความปลอดภัย และสุขอนามัยให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงการวางแผน การมีส่วนร่วม ผู้มีอำนาจในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Ek-lem (2019) พบว่า ผู้นำมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทีมงาน เน้นงานควบคู่ความสัมพันธ์ ปัจจัยภายในที่สำคัญ

คือการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงรุก ป้องกัน แก้ไข และเชิงรับ โดยเน้นการมีส่วนร่วมเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน และมีการใช้เทคโนโลยี และสอดคล้องกับ Noamna, Thongphun, and Yodmongkol (2020) พบว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง (augmented reality) เข้ามาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเสมือนจริงแบบย้อนยุค (virtual reality history system) ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงลักษณะของโบราณสถานที่พังทลายหรือไม่สมบูรณ์ในปัจจุบัน แต่ถูกทำให้สามารถที่จะเห็นความสมบูรณ์ในแบบดั้งเดิมของโบราณสถานผ่านการใช้แอปพลิเคชัน

ข้อเสนอแนะ

1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพิจารณาแนวทางการจัดการเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นๆ โดย

แต่ละจังหวัดสามารถนำผลการวิจัยไปพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยเชื่อมโยงกับจังหวัดในเครือข่าย

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้องและมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการไปดำเนินการหรือผนวกในแผนของแต่ละองค์กรที่มีอยู่ โดยนำความรู้ในการจัดการเครือข่ายไปเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนในสังคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการเครือข่ายอย่างยั่งยืน

3. สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และพัฒนาหลักสูตรการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว

References

- Chaipiboon, S. (2008). *The management of cultural tourism: A case study of tourism potentials of Nakornchum community in Muang district, Kamphaeng Phet province*. Kamphaeng Phet Rajabhat University. [In Thai]
- Chamnanpon, K., Boonkoun, W., & Sungragsa, N. (2016). A development model of tourism market network management in the small and micro community enterprise in Thailand to prepare for ASEAN Economic Community. *Ratchaphruek Journal*, 14(3), 80-86. [In Thai]
- Chareonwongsak, K. (2000). *Network management: An important strategy for the success of education reform*. Success Media. [In Thai]
- Choochat, C. (2003). *Tourism industry* (4th ed.). Lanna Printing. [In Thai]
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper & Row.
- Easton, D. (1971). *The political system: An inquiry into the state of political science* (2nd ed.). Knopf.

- Ek-lem, B. (2019). Local community leadership and participative management for sustainable use of resources and environment in tourist attraction communities in Chiang Mai. *Journal of Agricultural Research and Extension*, 36(3), 102-113. [In Thai]
- Gulick, L., & Urwick, L. (1937). *Papers on the science of administration*. Institute of Public Administration.
- Inrin, J. (2016). *A study of tourist activities organization networks at Krung Ching subdistrict, Nopphitam district, Nakhon Si Thammarat province*. Master's Independent Study of Science in Community Development, Thammasat University. [In Thai]
- Noamna, S., Thongphun, K., & Yodmongkol, P. (2020). Application virtual world for cultural tourism. *Journal of Information Science and Technology*, 10(2), 71-76. [In Thai]
- Nopparat, N. (2008). *Community participation in sustainable tourism development: A case study of Tambon Wiang Tai Municipality, Amphoe Pai, Changwat Mae Hong Son*. Master's Independent Study of Arts (Political Economy), Chiang Mai University. [In Thai]
- Phiriyasuvat, J., Cokpo, P., Prohta, P., & Wanna, A. (2017). *The building of cultural tourist network between Chiang Khan, Loei province, Thailand and Luang Prabang city, Laos*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Buddhist College. [In Thai]
- Phrakhrusirisutanuyut, S., Chaiwoot, T., Tapuling, C., & Penwiang, J. (2017). *Strengthening the network of measurement and management of cultural tourism community in Lanna*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lumphun Buddhist College. [In Thai]
- Sinsanoh, S. (2013). *A new dimension of ecotourism*. SE-Education. [In Thai]
- Suwanvong, D., & Kreoksakul, P. (2016). *The network development community base tourism at 5 southern border provinces (Satun, Songkhla, Pattani, Yala, and Narathiwat) with connected tourism in 4 states (Kelantan, Perak, Kedah, and Perlis) of Malaysia*. Thailand Research Fund. [In Thai]
- Taladsub, P. (2023). The collaborative governance to Chiang Khan tourism development. *Ramkhamhaeng Journal of Public Administration*, 6(2), 64-97. [In Thai]
- Telfer, D., J., & Sharpley, R. (2008). *Tourism and development in the developing world*. Routledge.
- Timur, S. (2012). *Analyzing urban tourism stakeholder relationships: A network perspective*. Retrieved from <https://docenti.unimc.it/gianluigi.corinto/teaching/2022/26024/files/lectures-on-destination-and-territorial-marketing/analyzing-urban-tourism-stakeholder-relationships022-a-network-perspective.pdf>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.